

Mezinárodní konference

„Základní práva a civilní právo v evropském kontextu“

a plenární zasedání Acquis Group v Brně

Marián Rozbora*

Český právní řád a potažmo česká právní věda v kontextu návratu k evropským demokraciím prochází v současnosti obdobím těsnější integrace a europeizace. V takovémto hlubším rámci pojala svůj výzkumný zájem „České právo po vstupu do EU“ pro roky 2005-9 rovněž i Právnická fakulta Masarykovi univerzity v Brně, přičemž se prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc. a JUDr. Markéta Selucká, Ph.D stali členy reprezentující Českou republiku u významné evropské výzkumné skupiny – Výzkumné skupiny pro sjednocení evropského *acquis communautaire* (Research Group on Existing EC Private Law, ve zkratce Acquis Group). V této souvislosti se na základě pozvání vedení Právnické fakulty dostalo PrF MU cti hostit ve dnech 5.– 7. 11. 2009 Acquis Group u příležitosti druhého plenárního zasedání skupiny v roce 2009.

Obecné věcné ukotvení Acquis Group přitom lze nalézt v bezprostředním napojení na Evropskou komisi, kdy základní funkcí je plnění politických zadání Evropské komise. Takovýmto stěžejním politickým zadáním Evropské komise je pak tzv. Zelená kniha o revizi spotřebitelského *acquis* (COM (2006)744 final), která staví Acquis group do role spojovacího článku existujícího partikulárního spotřebitelského směrnicevého práva na straně jedné a projektů směřujících k vytvoření modelového evropského civilního kodexu na straně druhé. Význam Acquis group ovšem rovněž nalezneme v tvorbě obecných výstupů, z nichž lze především jmenovat tzv. Principles of the existing EC Contract Law (Acquis principy) a rovněž v nezanedbatelné participaci na Návrhu Společného referenčního rámce (DCFR) směřujícího k vytvoření evropského občanského zákoníku.

Za téma konference bylo vybrána otázka základních práv a civilního práva v evropském kontextu (Fundamental Rights and Civil Law in the European context). Jednání samotné Acquis Group, která proběhla ve dnech 5. – 7. 11. 2009 na půdě právnické fakulty v Brně byly, tak jak je tomu pravidlem, neveřejná. Nicméně i zde především za účelem prezentace Acquis Group ve spolupráci s Právnickou fakultou MU organizovala tzv. pre-konferenci, která umožňuje výzkumné skupině řešit

aktuální otázky své činnosti společně s odborníky hostitelské země, mj. i ve snaze o upevnění vazeb mezi evropským a národním právním prostředím.

Úvodního slova veřejné části konference se ujal prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc. Jménem vedení Právnické fakulty a Masarykovy univerzity jako celku přivítal účastníky konference a plenárního zasedání Acquis Group prorektor a někdejší děkan Právnické fakulty doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc. Za sesterskou Právnickou fakultu UP v Olomouci rovněž účastníky konference přivítala její děkanka prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., čímž konference nabyla příjemné symbolické atmosféry moravské návaznosti na pražskou konferenci Acquis Group konanou 19. 02. – 21. 02. 2009.

Samotná věcná část veřejné části konference byla členěna do dvou bloků: dopoledního a odpoledního, přičemž schematicky lze tematické zaměření dopoledního bloku řadit spíše k otázce uplatnění a místa základních lidských práv v rámci soukromého práva hmotného a naopak blok odpolední spíše k řešení vztahu základních lidských práv a práva procesního.

Moderování jednání v dopoledním bloku bylo svěřeno do rukou profesora Jerzy Pisulinskeho z Jagellonské univerzity v Krakově. První příspěvek zaměřený na samotné věcné jádro tématu konference byl přednesen koordinátorem Acquis Group, profesorem Hans Schulte-Nölke působícím na německém Evropském právním institutu na Univerzitě v Osnabrücku, který ve svém uvítacím proslou rovněž shrnul dosavadní činnost a cílové horizonty Acquis Group a představil nově vydanou knižní publikaci „European Community Contract Law, Volume 2“, představující extrakt právních principů a soubor společných, či obdobných obecných právních pravidel. Nicméně rovněž připomněl a výslovně zdůraznil názory, které odmítají uplatnění základních práv v soukromém právu právě s poukazem na odlišnost zdrojů, z nichž soukromé právo čerpá.

Dalším neméně zajímavým příspěvkem předneseným v rámci dopoledního bloku konference byl příspěvek profesora Martina Schauera z Vídeňské univerzity. Nepochybně výrazně energickým projevem prof. Schauer prokázal na konkrétních příkladech řešených v rámci rozhodovací činnosti rakouských nejvyšších soudů a rovněž v rámci rozhodovací praxe evropského

* Mgr. Marián Rozbora, doktorand Katedry občanského práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

soudu pro lidská práva ve Štrasburku posluchačům styčné body základních lidských práv a občanského práva. Ačkoli krátce po přednesení svého projevu prof. Schauer musel odcestovat a nemohl se tak účastnit diskuse, ponechal jistě u účastníků konference výrazné podněty k zamyšlení, vyvírající zejména z konkrétních kauz z oblasti možnosti popření otcovství navzdory uplynutí zákonné lhůty s poukazem na ochranu rodinného a soukromého života a kauz řešících vztahy mezi nájemcem a pronajímatelem.

Dle programu veřejné části konference dále vystoupil se svým projevem profesor Fryderyk Zoll z Jagellonské univerzity v Krakově, jenž se zaměřil na souvislosti plynoucí Lisabonské smlouvy. Za poměrně detailní analýzy Protokolu 30 k Lisabonské smlouvě, přijatého Anglií a rovněž Polskem, označovaného též „britský protokol“, se zabíral aplikačními komplikacemi plynoucími z jejich vzájemného vztahu. Svůj příspěvek prof. Zoll rovněž směřoval k otázce pramenů antidiskriminačního práva Evropských společenství, přičemž především sledoval vyjasnění funkčního vztahu těchto ustanovení vůči Listině základních práv EU. Projev přednášející uzavřel představením řešení otázky antidiskriminačního práva na případu „Mangold“ z rozhodovací praxe Evropského soudního dvora.

Příspěvkem uzavírajícím dopolední blok veřejné části konference byl příspěvek prof. JUDr. Luboše Tichého, CSc. z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, který přednesla Mgr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M. Poměrně široce věcně zaměřený referát k otázce horizontálního působení základních práv na soukromoprávní vztahy řešil klíčové otázky případné konkurence (vytlačení) základních lidských práv a norem občanského práva, kdy byl plnohodnotně zvýrazněn původní historicky determinovaný smysl působení základních práv a svobod. Závěr projevu byl obohacen o kritickou analýzu konkrétního případu z rozhodovací činnosti českého Ústavního soudu, věcně spadající pod rámec ochrany osobnosti a práva na svobodu projevu.

Moderování odpoledního konferenčního jednání svěřil organizační tým prof. Hrušákové. První příspěvek následně náležel prof. Schulte-Nölkemu, jenž se ve svém vystoupení zaměřil na projekt „Fundamental Rights Action Plan“, koncipovaný jako komparativní studie vztahu základních práv a občanského práva v právních řádech vybraných členských států Evropských společenství. Příspěvek přitom tematicky kladl důraz na procesní rozměr řešené problematiky.

Procesní problematiku rovněž zdůraznil další host konference, a to profesor Luc Grynbaum z Univerzity Reného Descarta v Paříži. Pro vymezení sociálně-historických konotací a determinant formulování těžiška základních práv ve Francii přistoupil k posouzení francouzského, zejména ústavního, soudnictví. Prof. Grynbaum neopomněl ani problematiku soudně-aplikační, či legislativní reakce na rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva, když s objektivním nadhledem zhodnotil případy, kdy Francie výtkám mezinárodního soudu vyhověla, ale rovněž případy, kdy tomu tak nebylo.

Dalším hostem byl JUDr. Vít A. Schorm, vládní zmocněnec pro zastupování České republiky před ESLP ve Štrasburku, jenž souhrnným přehledným způsobem řešil otázku uplatňování základních lidských práv před Evropským soudem pro lidská práva. Shledal poměrně závažné nedostatky ohledně vlivu odsuzujících rozsudků ESLP. Dle referátu rozlišil dva nástroje mechanismu opatření k nápravě, a to individuální a obecná opatření k nápravě. Tak jako v rámci individuálních případů nehodnotil současný mechanismus za dostačující, tak se rovněž nespokojil s obecnými opatřeními neposkytující celistvé a komplexní řešení.

Odpolední část uzavřel JUDr. Petr Vojtek, soudce Nejvyššího soudu ČR, se zaměřením na právo na přiměřenou lhůtu soudního řízení jakožto neopomenutelného elementu práva na spravedlivý proces. Výslovně referující zdůraznil, že porušení tohoto práva samo o sobě neodůvodňuje kasaci rozhodnutí, ale se spíše ubírá směrem k náhradě nemajetkové újmy. V té souvislosti upozornil na souvztažnosti novely provedené zákonem č. 160/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Rovněž za využití judikatury evropského soudu pro lidská práva upozornil na možné odlišnosti řešení případu vnitrostátním soudem.

Po krátké závěrečné diskusi prof. Jan Hurdík oficiálně ukončil veřejnou část konference, kdy projevil spokojení s výsledky plynoucími z konference. S ohledem na prezentovanou materii a značný zájem z řad odborné veřejnosti se lze domnívat, že cíl vytýčený organizátory se podařilo naplnit a české právní prostředí opětovně učinilo úspěšný maličký krok na cestě úspěšné integrační mozaiky.